YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

24 päivänä toukokuuta 2005 *

Asiassa C-244/03,

jossa on kyse EY 230 artiklaan perustuvasta kumoamiskanteesta, joka on nostettu 3.6.2003,

Ranskan tasavalta, asiamiehinään aluksi F. Alabrune, C. Lemaire ja G. de Bergues, sittemmin viimeksi mainittu ja J.-L. Florent ja D. Petrausch, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan parlamentti, asiamiehinään aluksi J. L. Rufas Quintana ja M. Moore, sittemmin viimeksi mainittu ja K. Bradley, prosessiosoite Luxemburgissa,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

ja

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään J.-P. Jacqué ja M. C. Giorgi Fort,

vastaajina,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann ja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit C. Gulmann, A. La Pergola, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, K. Schiemann (esittelevä tuomari), J. Makarczyk, P. Kūris, U. Lõhmus, E. Levits ja A. Ó Caoimh,

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 18.1.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.3.2005 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ranskan tasavalta vaatii kanteessaan yhteisöjen tuomioistunta kumoamaan kosmeettisia valmisteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä anne-

tun neuvoston direktiivin 76/768/ETY muuttamisesta 27 päivänä helmikuuta 2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/15/EY (EYVL L 66, s. 26) 1 artiklan 2 kohdan siltä osin kuin sillä lisätään 4 a artikla ensin mainittuun direktiiviin (jäljempänä kumottavaksi vaadittu säännös).

2 Kyseisessä 4 a artiklassa (jäljempänä riidanalainen säännös) säädetään seuraavaa:

"1. Jollei 2 artiklasta johtuvista yleisistä velvoitteista muuta johdu, jäsenvaltioiden on kiellettävä:

a) sellaisten kosmeettisten valmisteiden kaupan pitäminen, joiden lopullinen muoto on tässä direktiivissä säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi testattu eläinkokeella, jossa on käytetty muuta kuin vaihtoehtoista menetelmää sen jälkeen kun tällainen vaihtoehtoinen menetelmä on yhteisön tasolla validoitu ja hyväksytty OECD:n puitteissa tapahtuvan validoimisen aiheellisella tavalla huomioon ottaen;

b) sellaisten kosmeettisten valmisteiden kaupan pitäminen, jotka sisältävät ainesosia tai ainesosien yhdistelmiä, jotka on tässä direktiivissä säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi testattu eläinkokeella, jossa on käytetty muuta kuin vaihtoehtoista menetelmää sen jälkeen kun tällainen vaihtoehtoinen menetelmä on yhteisön tasolla validoitu ja hyväksytty OECD:n puitteissa tapahtuvan validoimisen aiheellisella tavalla huomioon ottaen;

c) valmiiden kosmeettisten valmisteiden testaaminen eläinkokein alueellaan tässä direktiivissä säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi;

d) ainesosien tai ainesosien yhdistelmien testaaminen eläinkokein alueellaan tässä direktiivissä säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi viimeistään ajankohtana, jona tällaiset kokeet on korvattava yhdellä tai useammalla vaarallisten aineiden luokitusta, pakkaamista ja merkintöjä koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 27 päivänä kesäkuuta 1967 annetun neuvoston direktiivin 67/548/ETY — — liitteessä V tai tämän direktiivin liitteessä IX esitetyllä validoidulla vaihtoehtoisella menetelmällä.

Komissio vahvistaa liitteen IX sisällön viimeistään 11 päivänä syyskuuta 2004 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua sääntelymenettelyä noudattaen ja kuultuaan kosmetiikan ja kuluttajille tarkoitettujen muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden tiedekomiteaa (SCCNFP).

2. Kun komissio on kuullut kosmetiikan ja kuluttajille tarkoitettujen muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden tiedekomiteaa sekä Euroopan vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien keskusta (ECVAM), se vahvistaa OECD:n puitteissa tapahtuvan validoimisen huomioon ottaen aikataulut, jotka koskevat 1 kohdan a, b ja d alakohdan säännösten täytäntöönpanoa, mukaan luettuna eri kokeiden asteittaista poistamista koskevat määräajat. Aikataulut asetetaan yleisön saataville viimeistään 11 päivänä syyskuuta 2004 ja lähetetään Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Täytäntöönpanokausi saa kestää direktiivin 2003/15/EY voimaantulon jälkeen enintään kuusi vuotta 1 kohdan a, b ja d alakohtien osalta.

2.1. Toistetun annostuksen toksisuutta, lisääntymistoksisuutta ja toksikokinetiikkaa mittaavien kokeiden osalta, joiden vaihtoehtoja ei vielä tutkita, 1 kohdan a ja b alakohdan täytäntöönpanokausi saa kestää enintään kymmenen vuotta direktiivin 2003/15/EY voimaantulosta.

2.2. Komissio tutkii, mitä mahdollisia teknisiä vaikeuksia kokeita koskevan kiellon noudattamiseen liittyy erityisesti toistetun annostuksen toksisuutta, lisääntymistoksisuutta ja toksikokinetiikkaa mittaavien kokeiden osalta, joiden vaihtoehtoja ei vielä tutkita. Näiden tutkimusten alustavia ja lopullisia tuloksia koskevien tietojen on sisällyttävä 9 artiklan mukaisesti annettaviin vuosittaisiin kertomuksiin.

Näiden vuosittaisten kertomusten pohjalta 2 kohdan mukaisesti vahvistettuja aikatauluja voidaan mukauttaa kuitenkin niin, että noudatetaan 2 kohdassa tarkoitettua kuuden tai 2.1 kohdassa tarkoitettua kymmenen vuoden enimmäisaikaa, ja sen jälkeen, kun on kuultu 2 kohdassa tarkoitettuja yksiköitä.

2.3. Komissio tutkii edistymistä ja määräaikojen noudattamista sekä mahdollisia teknisiä vaikeuksia, joita kokeita koskevan kiellon noudattamiseen liittyy. Komission tutkimusten alustavia ja lopullisia tuloksia koskevat tiedot on sisällytettävä 9 artiklan mukaisesti annettaviin vuosittaisiin kertomuksiin. Jos nämä tutkimukset osoittavat viimeistään kaksi vuotta ennen 2.1 kohdassa tarkoitetun enimmäismääräajan päättymistä, että yhden tai useamman 2.1 kohdassa tarkoitetun vaihtoehtoisen tutkimusmenetelmän kehittelyä ja validointia ei teknisistä syistä saada päätökseen ennen 2.1 kohdassa tarkoitetun määräajan päättymistä, se ilmoittaa tästä Euroopan parlamentille ja neuvostolle ja esittää lainsäädäntöehdotuksen perustamissopimuksen 251 artiklan mukaisesti.

2.4. Poikkeuksellisissa olosuhteissa, kun ilmenee vakavaa huolta olemassa olevan kosmeettisen ainesosan turvallisuudesta, jäsenvaltio voi pyytää komissiota myöntämään poikkeuksen 1 kohdasta. Pyynnön on sisällettävä tilanteen arviointi ja siinä on esitettävä tarvittavat toimenpiteet. Tältä pohjalta komissio voi kosmetiikan ja kuluttajille tarkoitettujen muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden tiedekomiteaa kuultuaan ja perustellulla päätöksellä hyväksyä poikkeuksen 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen. Hyväksymisen yhteydessä on säädettävä poikkeukseen liittyvistä erityistavoitteita, kestoa ja tuloksista tiedottamista koskevista edellytyksistä.

Poikkeus myönnetään ainoastaan, jos

a) ainesosa on laajassa käytössä eikä sitä voida korvata toisella ainesosalla, joka voi täyttää saman tehtävän;

b) erityinen ihmisen terveyttä koskeva ongelma on näytetty toteen ja tarve eläinkokeiden tekemiseen on perusteltu ja sitä tukee arvioinnin perustaksi esitetty yksityiskohtainen tutkimuspöytäkirja.

— —"

3 Direktiivin 2003/15 1 artiklan 1 kohdassa säädetään kumottavaksi direktiivin 76/768 4 artiklan 1 kohdan i alakohta. Kyseisessä 4 artiklan 1 kohdan i alakohdassa,

joka otettiin viimeksi mainittuun direktiiviin direktiivin 76/768 muuttamisesta kuudennen kerran 14.6.1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/35/ETY (EYVL L 151, s. 32), säädettiin seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on, tämän rajoittamatta jäsenvaltioille 2 artiklasta johtuvien yleisten velvollisuuksien täyttämistä, kiellettävä kosmeettisten valmisteiden saattaminen markkinoille, jos niissä on:

— —

i) ainesosia tai niiden yhdistelmiä, jotka on testattu tämän direktiivin vaatimusten täyttämiseksi eläinkokeilla 1 päivän tammikuuta 1998 jälkeen.

Jos eläinkokeita tyydyttävällä tavalla korvaavien menetelmien kehittämisessä ei olla edistytty riittävästi ja erityisesti jos pyrkimyksistä huolimatta vaihtoehtoisilla koemenetelmillä ei olla voitu tieteellisesti osoittaa saavutettavan vastaavaa kuluttajansuojan tasoa, ottaen huomioon Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) ohjeet toksisuustesteistä komissio antaa 10 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen 1 päivään tammikuuta 1997 mennessä ehdotuksen toimenpiteistä tämän säännöksen täytäntöönpanon lykkäämiseksi riittäväksi määräajaksi, kuitenkin vähintään kahdeksi vuodeksi. — —

— —"

4 Viimeksi mainitun säännöksen mukaista määräaikaa lykättiin ensin 17.4.1997 annetulla komission direktiivillä 97/18/EY (EYVL L 114, s. 43) 30 päivään kesäkuuta 2000 ja sitten 19.6.2000 annetulla komission direktiivillä 2000/41/EY (EYVL L 145, s. 25) 30 päivään kesäkuuta 2002.

5 Direktiivin 2003/15 18 perustelukappaleen mukaan "tämän direktiivin säännösten olisi syrjäytettävä direktiivin 95/35/ETY säännökset, joilla kielletään eläimillä testattuja ainesosia tai ainesosien yhdistelmiä sisältävien kosmeettisten valmisteiden kaupan pitäminen. Oikeusvarmuuden nimissä on siksi aiheellista soveltaa tämän direktiivin 1 artiklan 1 kohtaa 1 päivänä heinäkuuta 2002 alkaen siten, että samalla kunnioitetaan täysin luottamuksensuojan periaatetta".

6 Direktiivin 2003/15 4 artiklan 2 kohdassa säädetään, että sen 1 artiklan 1 kohtaa sovelletaan 1 päivästä heinäkuuta 2002 alkaen.

Kanne

7 Ranskan tasavalta vetoaa viiteen kanneperusteeseen kanteensa tueksi. Se väittää pääasiallisesti, että riidanalaisella säännöksellä loukataan luottamuksensuojan periaatetta. Toissijaisesti se väittää, että kyseisellä säännöksellä loukataan ammatinharjoittamisen vapautta koskevaa oikeutta ja suhteellisuusperiaatetta, ennalta varautumisen periaatetta sekä syrjintäkiellon periaatetta. Lisäksi se vaatii, että vastaajat velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

8 Parlamentti ja neuvosto katsovat, ettei kannetta voida ottaa tutkittavaksi ja että se on perusteeton, ja vaativat sen hylkäämistä sekä kantajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

9 Parlamentin mukaan direktiivin 2003/15 1 artiklan 1 kohta, jossa säädetään sen kaupan pitämistä koskevan kiellon poistamisesta, josta tuohon asti oli säädetty direktiivin 76/768 4 artiklan 1 kohdan i alakohdassa, ja sen 2 kohta, jossa kyseinen kielto korvataan riidanalaisen säännöksen sisältämällä kieltojärjestelmällä, muodostavat yhden erottamattoman kokonaisuuden. Jos yhteisöjen tuomioistuin hyväksyy kantajan esittämän osittaisen kumoamisvaatimuksen, se säätäisi lakeja tuomioistuinteitse. Parlamentti korostaa tältä osin, että direktiivin 2003/15 eläinkokeisiin liittyvä osa on sovittelukomiteassa tehdyn sellaisen kokonaisvaltaisen kompromissin tulos, joka saavutettiin neuvoston, komission ja sen itsensä välisten, erityisen vaikeiden ja arkaluonteisten neuvotteluiden päätteeksi. Sen mukaan on selvää, että kun otetaan huomioon muun muassa riidanalaisen säännöksen oikeudellinen yhteys, direktiivin 2003/15 1 artiklan 1 kohtaa ei olisi koskaan hyväksytty ilman riidanalaisen säännöksen samanaikaista antamista, joten nämä kaksi säännöstä muodostavat erottamattoman kokonaisuuden.

10 Neuvosto on istunnossa todennut yhtyvänsä parlamentin näkemykseen siitä, että riidanalaisen säännöksen vaadittu osittainen kumoaminen on mahdotonta. Sen mukaan tuollaisella kumoamisella loukattaisiin direktiivin 2003/15 pääsisältöä ja yhteisön lainsäätäjän tavoittelemia olennaisia päämääriä sekä päädyttäisiin kaikin tavoin näiden päämäärien vastaiseen järjestelmään.

11 Ranskan hallitus väittää, että riidanalainen säännös voidaan erottaa direktiivin 2003/15 muista säännöksistä, jotka tuottavat edelleen oikeusvaikutuksia. Tämä koskee sekä niitä tämän direktiivin säännöksiä, jotka liittyvät kosmeettisten valmisteiden turvallisuuteen ja kuluttajanvalistukseen, että sen 1 artiklan 1 kohtaa, jossa säädetään direktiivin 76/768 4 artiklan 1 kohdan i alakohdan kumoamisesta 30.6.2002 alkavin vaikutuksin.

12 Tältä osin on syytä muistuttaa, että — kuten vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee — yhteisön toimenpiteen osittainen kumoaminen on mahdollista vain silloin, kun ne osat, joiden kumoamista on vaadittu, ovat sellaisia, että ne voidaan erottaa toimenpiteen muista osista (ks. mm. asia C-29/99, komissio v. neuvosto, tuomio 10.12.2002, Kok. 2002, s. I-11221, 45 ja 46 kohta; asia C-378/00, komissio v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 21.1.2003, Kok. 2003, s. I-937, 30 kohta ja asia C-239/01, Saksa v. neuvosto, tuomio 30.9.2003, Kok. 2003, s. I-10333, 33 kohta).

13 Yhteisöjen tuomioistuin on myös toistuvasti todennut, että tämä erotettavuutta koskeva edellytys ei täyty, jos toimenpiteen osittaisella kumoamisella muutetaan sen pääsisältöä (yhdistetyt asiat C-68/94 ja C-30/95, Ranska ym. v. komissio, tuomio 31.3.1998, Kok. 1998, s. I-1375, 257 kohta; em. asia komissio v. neuvosto, tuomion 46 kohta ja em. asia Saksa v. komissio, tuomion 34 kohta).

14 On totta, että yhteisöjen tuomioistuin on Ranskan hallituksen toteamin tavoin katsonut, että kysymys siitä, muuttaisiko osittainen kumoaminen riidanalaisen säädöksen pääsisältöä, muodostaa objektiivisen edellytyksen eikä subjektiivista, riidanalaisen säädöksen hyväksyneen toimielimen poliittiseen tahtoon liittyvää edellytystä (em. asia Saksa v. komissio, tuomion 37 kohta).

15 Nyt esillä olevassa asiassa on kuitenkin todettava, että riidanalaisen säännöksen kumoamisella direktiivin 2003/15 1 artiklan 1 kohdan jäädessä voimaan muutettaisiin objektiivisesti yhteisön lainsäätäjän antamien niiden säännösten pääsisältöä, jotka koskevat eläinkokeiden käyttöä kosmeettisten valmisteiden valmistuksessa ja jotka muodostavat lisäksi yhden kyseisen direktiivin kantavista voimista.

16 Riidanalaisella säännöksellä, jonka antamisen syyt on esitetty direktiivin 2003/15 kymmenessä ensimmäisessä perustelukappaleessa, pyritään näet, kuten sen 18 perustelukappaleesta ilmenee, "syrjäyttämään" direktiivin 76/768 4 artiklan 1 kohdan i alakohta.

17 Koska näillä kahdella säännöksellä on osittain sama tavoite eli koska niillä pyritään täsmentämään edellytykset eläimillä testattuja ainesosia tai ainesosien yhdistelmiä sisältävien kosmeettisten valmisteiden kaupan pitämisen kieltämiselle, ne eivät olisi voineet, kuten parlamentti on perustellusti todennut, olla yhtä aikaa olemassa. Vanhan säännöksen kumoaminen näyttää tässä tapauksessa olevan seurausta uuden säännöksen antamisesta, mikä ilmenee direktiivin 2003/15 18 perustelukappaleesta.

18 Riidanalaisen säännöksen ja sen korvaaman säännöksen välistä yhteyttä korostetaan lisäksi direktiivin 2003/15 neljännessä perustelukappaleessa, jonka mukaan "direktiivin 86/609/ETY ja direktiivin 93/35/ETY mukaisesti on tärkeää, että tavoitteeksi asetettu kosmeettisten valmisteiden testaukseen käytettävien eläinkokeiden lopettaminen pyritään toteuttamaan ja että tällaisia kokeita koskeva kielto tulee voimaan jäsenvaltioiden alueella".

19 Näin ollen on syytä katsoa, että riidanalaisen säännöksen sisällyttäminen direktiiviin 76/768 ja sen 4 artiklan 1 kohdan i alakohdan kumoaminen muodostavat yhden erottamattoman kokonaisuuden.

20 Koska riidanalaista säännöstä ei näin ollen voida erottaa direktiivin 2003/15 1 artiklan 1 kohdasta, kantajan vaatima osittainen kumoaminen on mahdotonta.

21 Koska viimeksi mainittu ei edes toissijaisesti ole vaatinut kyseisen 1 artiklan 1 kohdan kumoamista ja koska se on lisäksi vastauksessaan korostanut ja istunnossa uudistanut, että tällainen vaatimus olisi sen esittämänä sekava ja ettei se toivonut tämän säännöksen kumoamista, on todettava, ettei kannetta voida ottaa tutkittavaksi (ks. em. asia komissio v. neuvosto, tuomion 45–51 kohta; em. asia komissio v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 29 ja 30 kohta ja em. asia Saksa v. komissio, tuomion 33–38 kohta).

Oikeudenkäyntikulut

22 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista ja koska Ranskan tasavalta on hävinnyt asian, viimeksi mainittu on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Ranskan tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset